

РЕЦЕНЗІЯ
кандидата педагогічних наук
Чепурної Людмили Георгіївни
на дисертацію Ісасвої Олени Володимирівни
«Становлення і розвиток
системи спеціальної освіти на Дніпропетровщині
у другій половині ХХ століття – на початку ХХІ століття»,
подану на здобуття наукового ступеня доктор філософії
01 освіта/педагогіка
за спеціальністю 016 спеціальна освіта

Дисертаційне дослідження Олени Ісасвої має беззаперечну актуальність, оскільки оновлені напрями розвитку спеціальної освіти в Україні в умовах стрімкого впровадження інклюзивної освіти потребує вивчення та систематизації. Отже, вибір дисертанткою теми наукового дослідження є цілком виправданим, а своєчасність роботи не викликає сумніву, адже її мета полягає в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці функціонування закладів спеціальної освіти в сучасних умовах.

На позитивну оцінку заслуговують чіткість та повнота визначення наукової новизни дослідження, що, зокрема, полягає в розробці та апробації науково обґрунтованої моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, обґрунтуванні рекомендації щодо запровадження зазначеної моделі.

Вивчення рукопису дисертації переконливо засвідчує, що підхід дисертантки до розкриття вибраної проблеми можна характеризувати як фундаментальний і багатоаспектний. Достатній рівень обґрунтованості й достовірності висунутих наукових положень, сформульованих висновків дисертаційної роботи забезпечується теоретико-методологічною фундаментальністю вихідних позицій дослідження та системним аналізом його матеріалів, узгодженістю теоретичних положень й прикладних проєкцій роботи; ретельно продуманим понятійним полем дослідження; адекватним вибором наукового інструментарію, який охоплює комплекс теоретичних, емпіричних, статистичних методів; багатою джерельною базою. Усе це створює продуктивні передумови для здійснення дисертанткою наукової рефлексії

проблеми дослідження, глибокого аналізу його об'єкту і предмету та забезпечення коректності висвітлення отриманих результатів.

Слід відзначити послідовність викладу матеріалу розділів дисертації.

У першому розділі роботи викладені теоретико-методологічні основи розвитку системи спеціальної освіти України: генеза системи спеціальних освітніх закладів, історія розвитку спеціальної освіти в Україні. Цей історичний екскурс дає повноту підґрунтя подальшого розвитку системи спеціальної освіти в країні.

У другому розділі розглянуто становлення системи спеціальної освіти Дніпропетровщини: соціально-педагогічні передумови становлення спеціальної освіти на Дніпропетровщині у період з 1945 по 1970 роки, формування мережі спеціальних закладів освіти у 70-ті – 90-ті роки ХХ століття, розвиток спеціальної освіти на Дніпропетровщині у роки незалежності (1991 – 2010 роки) та трансформація спеціальної освіти Дніпропетровщини в умовах розвитку інклюзивної освіти. Слід відзначити достовірність результатів дослідження та суттєве накопичення підтверджених історичних фактів у ньому.

У третьому розділі описано формування системи функціонування спеціальних закладів: створення моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організація корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, представлено результати формувального експерименту моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами та розроблено рекомендації щодо запровадження моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами, апробовані в ході проведення дослідження в двох комунальних закладах освіти Дніпропетровської обласної ради.

Структура рецензованої праці відповідає меті і завданням дослідження, що зумовлює її логічну обґрунтованість і завершеність. Важливим науковим результатом дослідження слід вважати аналіз особливостей розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні та, зокрема, Дніпропетровщини в сучасному вимірі, узагальнення національного та міжнародного нормативно-

правового забезпечення розвитку спеціальної та інклюзивної освіти України. Дисертанткою встановлено, що реалізація спеціальної та інклюзивної освіти в Придніпров'ї із-за сучасних тенденцій передбачає три головних підходи: формування спеціальних класів компенсуючого навчання в умовах закладів загальної середньої освіти; формування класів при спеціальних закладах освіти (спеціальних школах та навчально-реабілітаційних центрах); включення дитини з порушеннями розвитку до освітнього середовища звичайної групи, класу, але із-за умов формування для неї відповідних, адекватних її можливостям одержання освіти. У роботі сформульовано теоретично-методологічні положення щодо розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Дніпропетровській області. У дисертації вперше проведено аналіз розвитку спеціальних освітніх закладів, які були відкриті чи перейменовані на Дніпропетровщині з 1945 року по 2023 рік.

На основі проведеного теоретико-експериментального дослідження автором визначено та напрацьовано теоретично-методологічні положення щодо розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні. У роботі вперше проведено розмежування на періоди розвитку спеціальної та інклюзивної освіти в Україні; визначено особливості спеціальної та інклюзивної освіти Дніпропетровщини; здійснено аналіз генези системи спеціальних освітніх закладів.

Практичне запровадження в ході апробації розробленої моделі системи функціонування спеціального закладу освіти та організації корекційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами сприятиме покращенню навчального процесу, соціально-емоційного розвитку та загальному добробуту учнів з особливими освітніми потребами, а впровадження індивідуалізованих підходів, інноваційних методів та постійного моніторингу є ключовими елементами успішної роботи спеціального закладу освіти з дітьми з особливими освітніми потребами.

Загалом, зміст дисертації, публікацій дисертантки дає підстави стверджувати, що подане до захисту дослідження є фундаментальним, його результати містять беззаперечну наукову новизну, мають теоретичне і

практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на міжнародних, всеукраїнських, регіональних науково-практичних конференціях.

Тож можемо зробити висновок, що дисертаційне дослідження Ісаєвої О.В. є завершеним самостійним дослідженням важливої педагогічної проблеми, відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022р. № 44, може бути подана до розгляду до спеціалізованої вченої ради на предмет допуску до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 016 спеціальна освіта.

Кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри психокорекційної
педагогіки та реабілітології
факультету спеціальної та
інклюзивної освіти Українського
державного університету
імені Михайла Драгоманова

Підпис	_____
ЗАВІРЯЮ: <u>Ольга Михайлівна ЧЕБУРІНА</u>	_____
Місце	_____
Датум	_____
	» 17 20 23 р.